

Новини НАТО

Нові члени НАТО

29 березня 2004 року: НАТО поповнюється сімома новими членами.

(Читайте на стор. 13)

Неформальні консультації Україна – НАТО на найвищому рівні у Варшаві з питань реформування збройних сил та структур безпеки України, а також з питань співпраці з НАТО у проведенні операцій.

(Читайте на стор. 3)

Підписання Угоди про стратегічні авіаперевезення між Україною та НАТО.

(Читайте на стор. 10)

Зміст

Співпраця Україна – НАТО:

- 3 Неофіційні консультації у Варшаві
- 4 Інтерв'ю Джеймса Гріна
- 10 У центрі уваги: Візит генерального секретаря НАТО до Києва; Стратегічні авіаперевезення; Прем'єр-міністр України у штаб-квартирі НАТО; Співпраця у галузі озброєнь

Актуальні питання НАТО:

- 13–15 Розширення НАТО; Декларація про боротьбу з тероризмом; Патрулювання повітряного простору; Сутички у Косові; Стамбульський саміт

Новини Центру інформації та документації НАТО

Центр інформації та документації НАТО в Україні продовжує свою політику активізації діяльності у регіонах України з метою поліпшення обізнаності населення з перетвореннями в НАТО та популяризації співпраці між Україною та НАТО. Влітку цього року ми продовжимо реалізовувати спільний проект з українською громадською організацією щодо відкриття інформпунктів при регіональних бібліотеках, де розміщуватимемо для широкого доступу матеріали НАТО та публікації з питань безпеки українською та іноземними мовами. Ми плануємо нарешті відкрити 27 таких регіональних пунктів.

Іншим важливим напрямом нашої роботи у найближчі місяці буде інформування української громадськості про підсумки саміту НАТО у Стамбулі наприкінці червня ц.р., особливо засідання Комісії Україна – НАТО, що відбулося під час саміту. Першою нагодою у цьому плані стане проведення «Літньої школи», яка проходитиме у Криму протягом першого тижня липня.

Як бачите з нашого календаря майбутніх заходів, ми плануємо провести кілька інформаційних семінарів після літніх канікул. Повідомлення про майбутні заходи нашого Центру регулярно публікуються на веб-сторінці за адресою: <http://www.nato.int/docu/other/ukr/plan-act-ukr.htm>

Бажаю усім приємного літнього відпочинку!

Мішель Дюре,
Директор

Календар подій¹:

Травень – серпень	Україна вперше бере участь у міжнародному конкурсі «Аліанте-2004». Організатор – молодіжний центр Атлантичної ради України.
Вересень – жовтень Київ	Семінар: «Нові члени НАТО: обмін досвідом та цінностями».
27 вересня Севастополь	Семінар: «Економічна співпраця Україна – НАТО: погляд місцевих підприємців».
28 вересня Сімферополь	«Круглий стіл»: «НАТО та розмаїття культур: зміцнюємо безпеку разом». Організатор – Кримський центр політичних досліджень та журналістів.
Середина жовтня Київ	Семінар: «Невійськові аспекти безпеки: охорона довкілля, наукова та економічна співпраця, планування у разі надзвичайних ситуацій цивільного характеру».
14–15 жовтня Брюссель	Візит групи українських студентів до штаб-квартири НАТО та штабу ВГК ОЗС НАТО у Європі (серед учасників – призери Зимової академії).

¹Дати проведення заходів уточнюватимуться.

Друковані примірники видання «Новини НАТО» та інших публікацій НАТО, а також доступ до документів з питань безпеки в електронному вигляді можна отримати, звернувшись до Центру інформації та документації НАТО в Україні:

04119, Київ, вул. Мельникова, 36/1, тел.: 38 (044) 246 86 16 / 17, факс: 38 (044) 246 86 22, ел. пошта: nidc@ukrpack.net
Новини НАТО, переклади українською мовою тижневої хроніки заходів, які проводить НАТО, офіційних заяв для преси та інших публікацій також містяться в електронному форматі на веб-сторінці НАТО за адресою:

www.nato.int/ukraine

Неофіційні консультації на найвищому рівні

6 та 7 червня ц.р. у Королівському замку у Варшаві (Польща) проходили неофіційні консультації між Україною та НАТО на найвищому рівні. У зустрічі взяли участь міністр оборони України, його колеги з країн – членів Альянсу й чимало чільних цивільних та військових посадовців з країн НАТО та України. Під час заходу обговорювалися питання реформування структур безпеки й оборони України, а також співпраця з НАТО у проведенні операцій.

Відкриваючи засідання, генеральний секретар НАТО пан Яап де Хооп Схеффер заявив: «Україна є і залишатиметься партнером, з яким НАТО прагне розвивати політичні консультації та практичну співпрацю. Ми багато чого досягли разом, але в перспективі можемо зробити ще більше. Сьогодні ми обговорюватимемо можливості подальшого розвитку наших відносин».

Він наголосив, що «для України є надзвичайно важливим остаточно узгодити проекти реформ. ... Не лише у галузі реформування структур безпеки та оборони, а насамперед стосовно зміцнення демократичних установ, розвитку громадянського суспільства та гарантування верховенства права. Усе це – ключові передумови зближення України з НАТО та реалізації її євроатлантичних устремлінь».

Основною темою, що порушувалася під час зустрічі, став успіх, досягнутий Україною у реформуванні структур безпеки та оборони. Учасники також розглянули можливості підтримки цього процесу в Україні та перспективи участі України у миротворчих операціях під проводом НАТО й ініціативах Альянсу у галузі оборонної політики.

Оскільки це була неформальна зустріч, жодних офіційних рішень ухвалено не було, але її можна розглядати як підготовку до засідання Комісії Україна – НАТО на рівні глав держав та урядів, що відбулося у Стамбулі наприкінці червня.

Захід був організований Спільною робочою групою з питань оборонної реформи Україна – НАТО та Польським інститутом міжнародних справ. Такі неформальні консультації відбулися вже втретє. Вперше – в Берліні у березні 2002 і вдруге – у Вашингтоні у травні 2003 року.

Генеральний секретар НАТО пан Яап де Хооп Схеффер (у центрі) під час неофіційних консультацій Україна – НАТО на найвищому рівні у Варшаві: «Для України є надзвичайно важливим остаточно узгодити проекти реформ».

Інтерв'ю Джеймса Гріна

З лютого цього року пан Джеймс Грін очолює Офіс зв'язку НАТО в Україні. Раніше він протягом року працював іноземним співкерівником проекту провідної української громадської організації Центр Разумкова стосовно програми НАТО «План дій щодо членства». З 1999 до 2002 року він опікувався питаннями співпраці Україна – НАТО у Міжнародному військовому штабі НАТО в Брюсселі.

Вперше він відвідав Київ у 1991 – 1992 рр., коли працював над дипломною роботою на здобуття ступеня магістра з питань змін у характері цивільно-військових відносин за часів перебудови та у перші роки незалежності.

Новини НАТО (Н.Н.): Коли був створений Офіс зв'язку НАТО і яка мета його діяльності?

Джеймс Грін (Дж. Г.): Офіс зв'язку НАТО в Україні був відкритий у квітні 1999 року. Його відкриття стало конкретним проявом важливості відносин Особливого партнерства між Україною та НАТО. Метою його діяльності є сприяння участі України у програмі «Партнерство заради миру» (ПЗМ) із максимально повним використанням можливостей, закладених у цьому механізмі, а також поглиблення співпраці між НАТО та державними структурами України.

Офіс зв'язку має три основних завдання. Насамперед, це підтримання контактів з різними українськими установами та відповідними структурами НАТО, які опікуються розробкою і виконанням заходів співробітництва між Україною та НАТО у рамках ПЗМ та відповідно до Хартії Україна – НАТО. Ми також підтримуємо постійні контакти з посольствами країн НАТО та країн-партнерів щодо розвитку двосторонньої та багатосторонньої співпраці. По-друге, ми надаємо консультації відповідним органам України і НАТО з поточних заходів та з питань можливого поглиблення співпраці. По-третє, ми беремо

безпосередню участь у виконанні деяких практичних заходів, таких як військові навчання або проведення курсів з питань НАТО при Національній академії оборони України, та сприяємо втіленню офіційних контактів між Україною та НАТО на усіх рівнях.

Офіс зв'язку НАТО також тісно взаємодіє з Центром інформації та документації НАТО в Україні, який був заснований у Києві у 1997 році й завданням якого є роз'яснення перетворень в НАТО і переваг партнерства між Україною та НАТО широкому загалу в Україні (докладніше про діяльність Центру інформації можна знайти у третьому номері «Новин НАТО» за 2003 рік, де було опубліковано інтерв'ю директора Центру Мішеля Дюре). Офіс зв'язку та Центр інформації НАТО в Україні підтримують тісні робочі відносини з посольством Польщі в Україні, яке нині виконує роль контактної місії НАТО. (НАТО визначає посольство однієї з держав-членів своєю контактною місією у кожній з країн-партнерів. Контактна місія забезпечує дипломатичну роботу НАТО та визначається за принципом ротації).

Н.Н.: Скільки людей працює в Офісі зв'язку і якими є його щоденні завдання?

Дж. Г.: У нас багатонаціональний колектив у складі шести осіб. Я його цивільний керівник, і моя роль полягає у здійсненні загального керівництва та підтриманні контактів з НАТО і цивільним керівництвом країн – членів Альянсу та України. Я також контактую з військовим керівництвом у справах цивільно-військових відносин. В Офісі також працюють два військових офіцери зв'язку, які у своїй щоденній роботі тісно співпрацюють з представниками Збройних сил України під час виконання програм військового співробітництва.

Троє з нас проводять більшу частину робочого дня, зустрічаючись або спілкуючись по телефону з нашими українськими колегами або посадовцями НАТО, обговорюючи проекти, розмірковуючи над

ідеями стосовно майбутньої співпраці або допомагаючи у підготовці до численних зустрічей Україна – НАТО, які проходять у Брюсселі, в Києві або, як останнього разу, у Варшаві. Останнім часом ми також намагаємося активізувати контакти на рівні виконавців і з цією метою відвідуємо українські військові підрозділи, які визначені для участі у заходах ПЗМ, а також беремо участь у відповідних семінарах та робочих зустрічах. Суттєву допомогу щодо функціонування нашого Офісу також надають троє адміністративних співробітників.

Роль Офісу значно вагоміша, ніж може здатися з погляду на його обмежений штат. Завдяки тому, що Офіс розташований в тому самому приміщенні, що й Управління євроатлантичного співробітництва Генерального штабу Збройних сил України та неподалік від Національної академії оборони, Міністерства оборони та наших колег в інших міністерствах, офіцери зв'язку можуть оперативно особисто спілкуватися з провідними фахівцями та посадовцями, які наділені повноваженнями ухвалювати рішення. Офіс зв'язку має унікальне становище, яке дає можливість скласти повну картину програм внутрішніх реформ, що втілюються в Україні, та проектів співробітництва між Україною та НАТО й окремими країнами Альянсу. Завдяки цьому Офіс зв'язку є своєрідним рушієм розвитку та підвищення ефективності цих програм.

Н.Н.: Які найбільш складні завдання стоять перед вашим Офісом?

Дж. Г.: Найбільш складна річ, яку ми маємо вирішувати щодня, – це визначення у кожному окремому випадку, кого з представників НАТО, країн – членів Альянсу та України залучати до конкретних заходів та сприяти розумінню і баченню ними перспектив більш плідної співпраці у майбутньому. Ми стикаємося з багатьма перепонами, коли йдеться про вироблення спільного розуміння та бачення: брак інформації, непорозуміння у процесі спілкування, мовні бар'єри, різні інституційні, історичні або культурні традиції, відмінності у термінах та поняттях, або просто неоднакове розуміння проблем, що існують, та можливих варіантів їх вирішення.

*Найскладніше сьогодні –
це досягти взаєморозуміння
стосовно того, що
вкладається у поняття
євроатлантичної інтеграції
і що саме потрібно
для її реалізації*

Н.Н.: Якими є пріоритети роботи Офісу зв'язку?

Дж. Г.: Протягом останніх кількох місяців Офіс зв'язку НАТО багато зробив у напрямі методологічної допомоги Україні у проведенні оборонного огляду та розробки Стратегічного оборонного бюлетеня (докладніше про допомогу НАТО у проведенні оборонного огляду в Україні ви можете прочитати у статті пана Роберта Уенмакєрса «Дороговказ до реформ» у першому номері «Новин НАТО» за 2004 рік). Тепер, коли оборонний огляд добігає кінця, а Бюлетень опублікований, ми приділятимемо більше уваги допомозі Україні у досягненні амбітних цілей програми реформ, які Україна поставила собі за мету виконати, зокрема шляхом надання підтримки новоствореним відділам планування при Міністерстві оборони та Генеральному штабі. Офіс зв'язку нині також намагається допомогти Україні у її зусиллях розширити процес оборонної реформи на інші структури безпеки. Ми плануємо започаткувати подібну співпрацю з Міністерством з надзвичайних ситуацій, Міністерством внутрішніх справ та Державною прикордонною службою, у такий спосіб забезпечуючи комплексний підхід у галузі реформи силових структур.

Двоє військових офіцерів зв'язку надалі працюватимуть над розробкою освітніх та навчальних програм з метою підвищення рівня оперативної сумісності зі збройними силами країн НАТО та полегшення виконання конкретних заходів Україна – НАТО або у рамках ПЗМ. Основним

партнером НАТО у цій галузі виступає Національна академія оборони України, де регулярно проводяться курси підвищення кваліфікації для українських військовослужбовців. Викладання здійснюється англійською мовою відповідно до стандартів НАТО. При Академії діє Центр підготовки офіцерів багатонаціональних штабів, а нині ми намагаємося зробити навчальну програму з питань НАТО більш різнобічною. Академія щорічно організовує для слухачів «Міжнародний тиждень», який проводиться за участю Оборонного коледжу НАТО у Римі. До того ж Офіс зв'язку продовжує щоденну співпрацю з Управлінням євроатлантичної інтеграції Генерального штабу ЗС України і дедалі активніше співпрацює з командуванням видів збройних сил та окремими підрозділами, визначеними для участі у ПЗМ, щоб сприяти створенню в Україні гнучких, мобільних сил, які відповідали б сучасним потребам національної безпеки України та були оперативно сумісними з військами країн НАТО.

У прийдешні місяці ми надаватимемо пріоритетного значення роботі з відповідними українськими установами, щоб створити інституційну основу для успішної розробки й реалізації Плану дій Україна – НАТО та щорічних Цільових планів.

Джеймс Грін та Володимир Горбулін, голова Національного центру з питань євроатлантичної інтеграції – однієї з основних партнерських установ Офісу зв'язку.

Н.Н.: З вашого досвіду, чи добре розуміється населення України на питаннях НАТО, чи все ще спирається на старі стереотипи, які слід змінювати?

Дж. Г.: Наслідки десятиліть пропаганди не можна подолати за одну добу. Безумовно, небагато знайдеться таких, хто беззастережно вірить у старі лозунги, але негативне сприйняття та стереотипи, створені десятиліттями антинатовської пропаганди, не так легко змінити. Для того щоб позбутися гніву, ненависті та недовіри, потрібно не лише розвінчати старі стереотипи, необхідно намагатися створити нове, позитивне розуміння НАТО та сприяти усвідомленню того факту, що співпраця з НАТО найліпше відповідає інтересам України та її народу.

Організовуючи конференції, семінари та обговорення за «круглим столом», співпрацюючи з українськими журналістами і розповсюджуючи публікації НАТО, Центр інформації та документації НАТО в Україні виконує величезну роботу, намагаючись поширити правдиву інформацію про НАТО та сприяти обговоренню в українському суспільстві сучасних викликів у галузі безпеки, їхнього значення для України, а також ролі НАТО у реагуванні на них. Офіс зв'язку підтримує Центр інформації у цьому плані, формулюючи експертну оцінку проведених заходів практичного співробітництва.

Окрім цього, завдяки практичній співпраці між Україною та НАТО дедалі більше українських посадовців, експертів і військовослужбовців дізнаються, що їхні колеги в НАТО та країнах – членах НАТО щиро прагнуть допомогти Україні та її народу у вирішенні складних проблем. З іншого боку, у представників Альянсу складається стійке враження про високий професіоналізм та гостинність українських колег.

Досвід країн Центральної та Східної Європи довів, що євроатлантична інтеграція — це найшвидший шлях до демократії та процвітання

Н.Н.: Чи загалом люди в Україні усвідомлюють переваги партнерства з НАТО і чи розуміють, наскільки різнобічними є ці відносини? Чи знають пересічні громадяни про загальні цілі Плану дій Україна – НАТО та щорічних Цільових планів на його основі?

Дж. Г.: На жаль, окрім зусиль Центру інформації НАТО, громадськість отримує досить обмежену інформацію про велику кількість та розмаїття заходів співпраці між Україною та НАТО, а також про процес реформ, які відбуваються відповідно до Плану дій Україна – НАТО. Втім, рішення України оприлюднити План дій та Цільові плани у другій половині 2002 року згодом однозначно сприяло поліпшенню змісту обговорень та аналізу у колі експертів. Я також з цікавістю спостерігав за тим, як в основних засобах масової інформації тематика відносин Україна – НАТО, національні інтереси України у галузі безпеки та перебіг оборонної реформи почали висвітлюватися більш відкрито та різнобічно. Приємно також відзначити, що було засновано кілька спеціалізованих інформаційних видань про НАТО.

І хоча пересічні громадяни не мають достатньо інформації про НАТО, більшість інстинктивно відчуває, що означають цінності та стандарти НАТО і що Україна має зробити, щоб відповідати цим стандартам. Коли я працював у Центрі Разумкова в проєкті «План дій щодо членства», ми провели серед українців опитування стосовно того, яким саме галузям Україна має насамперед приділити увагу для досягнення стандартів НАТО. На перше місце респонденти поставили економічні питання, потім внутрішньополітичну реформу, на третє – зовнішню політику, а оборонну галузь – лише на четверте¹. Отже, на рівні пересічного громадянина існує усвідомлення того, що саме потрібно для забезпечення євроатлантичної інтеграції, а також розуміння того, що ці перетворення відповідають їхньому прагненню до процвітання, свободи та безпеки.

¹ Поляков Л. та Грін Дж. План дій щодо членства для України: яким він має бути?// Національна безпека і оборона. – 2003. – №7.

Н.Н.: НАТО розробило більш масштабну програму співробітництва з Україною, ніж з будь-якою іншою країною-партнером. Чому оборонній реформі в Україні надається таке вагоме значення? На яких конкретних питаннях зосереджено співпрацю у цій галузі?

Дж. Г.: Коли Україна здобула незалежність у 1991 році, вона успадкувала надмірну кількість бойових підрозділів, військової техніки та військових об'єктів, а також значну частину оборонно-промислового комплексу колишнього Радянського Союзу. Це була лише частка усієї радянської військової машини, пристосованої до потреб холодної війни, яка підтримувала амбіції Радянського Союзу панувати на євразійському просторі. Ця система жорстко контролювалася Москвою і спиралася на централизовану командну економіку та авторитарну політичну систему. Отже, хоча Україна успадкувала велику кількість бойових підрозділів та значний кадровий потенціал висококваліфікованих офіцерів, ці збройні сили були пристосовані до обставин іншого часу та потреб іншої держави. Понад десятиліття Україна робила все можливе, аби адаптувати цю спадщину до своїх потреб – потреб великої європейської держави, де розвивається демократія та ринкова економіка. Цей процес був ще більш важким з огляду на те, що Україна насамперед мала створити центральні структури управління у військовому секторі: Раду національної безпеки і оборони, Міністерство оборони, Генеральний штаб, командування видів збройних сил, Національну академію оборони та багато інших установ. Внаслідок цього протягом тривалого періоду важко було навіть визначити потреби України у галузі національної оборони, не кажучи вже про розвиток такої організаційної структури збройних сил, яка відповідала б цим потребам.

Сьогодні Україна перейшла на новий етап – розвиток власне української моделі збройних сил, яка стовідсотково відповідала б сучасним викликам у галузі безпеки та розвивалася у руслі демократизації суспільства й відповідно до економічного потенціалу країни. Перший позитивний крок у цьому напрямі – проведення в Україні оборонного огляду. Завдяки цьому Міністерство оборони виробило модель майбутніх збройних сил та здійснило необхідне планування для досягнення мети – створення таких збройних сил, які ліпше відповідали б реальним потребам України у галузі безпеки та реаліям економічного життя. Оприлюднення Стратегічного оборонного бюлетеня України та публічна дискусія, яка, без сумніву, розгорнеться навколо нього, стане ще одним позитивним зрушенням на шляху здобуття громадської та політичної підтримки, необхідної для успіху реформ. Але однієї лише оборонної реформи недостатньо: для ефективного реагування на сучасні нетрадиційні загрози слід провести реформу усіх структур безпеки. У свою чергу, реформа структур безпеки – одна із заповнених розвитку в Україні демократичних політичних інституцій та процвітаючої ринкової економіки, а отже – важливий елемент національного розвитку України та її руху до інтеграції в євроатлантичні структури.

Підтримка, яку НАТО надає Україні стосовно проведення реформи структур безпеки і оборони, багатостороння. Завдяки проведенню консультацій у рамках Спільної робочої групи з питань оборонної реформи Україна краще усвідомила нагальність реформи та необхідність вироблення стратегії її практичної реалізації. Фінансова підтримка та участь Альянсу в семінарах у Верховній Раді та українських науково-дослідницьких закладах сприяла більш чіткому розумінню Україною євроатлантичних стандартів з таких питань, як політика у галузі безпеки, експертний контроль та встановлення демократичного цивільного контролю над збройними силами. Фахівці НАТО надавали методологічну допомогу стосовно проведення в

Україні оборонного огляду та допомагають Україні вдосконалювати національні оборонні структури і визначати стратегію реалізації реформ у конкретних галузях, таких як кадрова політика, оборонне планування та охорона кордонів. Насамкінець, велика кількість заходів Партнерства заради миру та двосторонньої співпраці між Україною та країнами Альянсу спрямовані на підтримку цілей оборонної реформи у формі обміну досвідом з країнами НАТО у цій галузі, навчання українських фахівців або консультацій експертів з країн НАТО.

Н.Н.: Нещодавно був ратифікований Меморандум про взаєморозуміння у галузі підтримки операцій НАТО з боку України. Що дає цей документ?

Дж. Г.: Ось уже багато років в Україні проводяться навчання за програмою НАТО «Партнерство заради миру». Кожного разу під час таких навчань представники НАТО мали укласти окремий Меморандум про взаєморозуміння з українським урядом, щоб врегулювати чимало практичних аспектів – митні та візові питання, процедури вибору субпідрядників, відшкодування ПДВ, безпека учасників та інформації і багато інших – для того щоб штаб та підрозділи збройних сил НАТО могли перебувати на території України. Як і у разі підписання будь-яких міжнародних угод, процес обговорення кожного окремого документа був складним і тривалим.

Меморандум про взаєморозуміння у галузі підтримки операцій НАТО з боку України слугуватиме постійною основою з питань визначення ролі країни, що приймає, а також обов'язків обох сторін: командування НАТО, країни, що приймає (у даному разі – України), та країн НАТО і держав-партнерів, які відряджають

свої війська. У рамках Меморандуму практичні питання щодо проведення конкретних навчань чи операцій вирішуватимуться на робочому рівні без потреби проводити переговори на рівні найвищого керівництва.

Хотів би підкреслити, що цей Меморандум є технічною, а не політичною угодою. Він у жодному разі не дає НАТО права безперешкодного доступу на територію України. Але у разі, якщо такий дозвіл надано урядом та парламентом, наприклад для проведення навчань, Меморандум прискорює та полегшує вирішення організаційних питань, пов'язаних із розгортанням на території України штабу та сил НАТО, що також дозволяє обом сторонам економити кошти.

Н.Н.: Яку, на вашу думку, найскладнішу проблему належить вирішити Україні на шляху до євроатлантичної інтеграції?

Дж. Г.: На мою думку, найскладніше сьогодні – це досягти взаєморозуміння між керівництвом, фахівцями та громадськістю в Україні стосовно того, що вкладається у поняття євроатлантичної інтеграції і що саме потрібно для її реалізації. У цьому плані може стати у пригоді багатий досвід десяти країн Центральної та Східної Європи, які вже успішно здійснили цей процес. Безумовно, кожна країна має свої національні особливості, але кожна з цих десяти країн також має безцінний досвід – як позитивний, так і негативний, – який Україні варто враховувати. Україна також має бути самокритичною. Критичний аналіз чи то зсередини, чи то ззовні становить важливий інструмент визначення, де саме потрібні реформи, і має бути елементом здорового демократичного суспільства. Відкриті дебати щодо змісту реформ, як у парламенті, так і серед громадськості – політичних партій, незалежних аналітичних центрів, ЗМІ тощо – відіграють важливу роль щодо кращого розуміння процесу євроатлантичної інтеграції. Це також стане початком досягнення загальнонаціонального консенсусу стосовно бачення майбутнього країни та конкретних кроків, необхідних для реалізації цієї ідеї.

Я особисто переконаний, що Україні вдасться успішно реалізувати складні реформи, необхідні для досягнення євроатлантичних стандартів, та досягти своєї мети – членства в Альянсі. Ця впевненість – результат мого особистого досвіду роботи в Україні та знайомства з її величезним – насамперед людським – потенціалом. Україна має плекати цей скарб, а для цього необхідно гарантувати свободу громадян, шлях до якої лежить через розвиток демократії та вільну ринкову економіку, право вибору та право будувати власне майбутнє. Досвід країн Центральної та Східної Європи протягом останніх десяти років довів, що євроатлантична інтеграція – це найшвидший шлях до демократії та процвітання, яке вона забезпечує. Українці розуміють цю реальність і мають силу, мужність та рішучість зробити вибір і докласти зусиль для реалізації євроатлантичної орієнтації країни.

В Офісі зв'язку НАТО регулярно проходять зустрічі, мета яких – дати змогу фахівцям зі штаб-квартири НАТО, країн – членів НАТО та з України знайти відповідних партнерів.

Візит до Києва

19 квітня ц.р. генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер відвідав Київ, де зустрівся з Президентом Леонідом Кучмою, прем'єр-міністром Віктором Януковичем, міністром закордонних справ Костянтином Грищенком та міністром оборони Євгеном Марчуком.

Привітавши останній раунд розширення НАТО, Президент Леонід Кучма знову підтвердив відданість України поставленій меті євроатлантичної інтеграції та втіленню усіх аспектів Плану дій Україна – НАТО. Яап де Хооп Схеффер наголосив, що НАТО залишається відданим стратегічному партнерству з Україною. Втім, він чітко дав зрозуміти, що країни – члени Альянсу, особливо з огляду на майбутні президентські вибори та конституційну реформу, що нині триває, прагнуть пересвідчитись, що Україна поділяє демократичні цінності, дотримується принципів свободи слова та захисту прав людини. Проголосивши свій намір у перспективі вступити до НАТО, Україна взяла на себе зобов'язання досягти високих стандартів країн Альянсу з цих питань.

Серед тем, що порушувалися під час зустрічей, були події у Косові, де незадовго до того сталися сутички, та ситуація в Іраку. Генеральний секретар привітав істотний внесок України у гарантування євроатлантичної безпеки, зокрема відрядження українських миротворців до цих та інших гарячих точок. Порушувалося також питання щодо можливостей розширення співпраці між Україною та НАТО у проведенні операцій у галузі боротьби з тероризмом та збільшення ролі України у рамках діяльності міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) під проводом НАТО в Афганістані.

Під час зустрічі з міністром оборони Євгеном Марчуком було приділено увагу планам реформування Збройних сил України до 2015 року, які нині остаточно узгоджуються. Міністр Є. Марчук також порушив питання стосовно запланованої на початок червня зустрічі зі своїми колегами з країн – членів НАТО у Варшаві, де він

мав поінформувати їх про перебіг реформ у рамках неформальних консультацій на найвищому рівні (див. стор. 3).

Генеральний секретар також мав нагоду зустрітися з провідними депутатами Верховної Ради України, включаючи голів кількох комітетів та представників більшості політичних партій, на чолі зі спікером Володимиром Литвином.

Підписання Угоди Україна – НАТО у галузі стратегічних авіап перевезень

У рамках неофіційних консультацій Україна – НАТО на найвищому рівні, що проходили у Варшаві, 7 червня ц.р. був підписаний Меморандум про взаєморозуміння у галузі стратегічних авіап перевезень. Документ підписали міністр оборони України Євген Марчук та адмірал Мігель Фернандес, який є представником Верховного головнокомандувача з питань трансформації у Європі.

Підписання у Варшаві історичної Угоди про авіап перевезення.

«Цілком очевидно, що спроможність здійснювати авіап перевезення на далекі відстані є необхідною за умов сучасного стратегічного середовища, – заявив генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер, який головував на церемонії підписання. – Так ми забезпечимо здатність

перекидати війська на театр бойових дій, де і коли це буде потрібно. Україна – одна з небагатьох країн з належним потенціалом у цій ключовій галузі. Після ратифікації та набуття чинності ця Угода суттєво полегшить розгляд та укладання контрактів на використання українських літаків країнами НАТО».

Країнам НАТО бракує ресурсів для забезпечення перевезення великих вантажів, і, до речі, деякі країни НАТО вже почали орендувати українські вантажні літаки для участі в операції під проводом НАТО в Афганістані. Ця рамкова Угода покликана сприяти досягненню країнами Альянсу цілей, визначених Празьким зобов'язанням щодо вдосконалення потенціалу у галузі стратегічних авіаперевезень.

Прем'єр-міністр України у штаб-квартирі НАТО

18 травня ц.р. прем'єр-міністр України Віктор Янукович зустрівся з генеральним секретарем НАТО Япом де Хооп Схеффером з метою обговорення ключових аспектів співпраці та аналізу успіху, досягнутого Україною у втіленні запланованих реформ.

Під час виступу перед пресою після завершення зустрічі пан де Хооп Схеффер наголосив, що відносини Україна – НАТО мають вагоме значення, та висловив вдячність країн – членів Альянсу за внесок України у проведення міжнародних операцій з підтримання миру в усьому світі. Він заявив, що НАТО сподівається на розвиток більш конструктивних відносин з Україною, особливо у рамках виконання Плану дій Україна – НАТО. Він наголосив на тому, що у цих документах приділено особливу увагу таким питанням, як необхідність поліпшення демократичних свобод, гарантування свободи слова та верховенства права.

Генеральний секретар також закликав Україну просувати вперед втілення оборонної реформи. Прем'єр-міністр Янукович заявив, що сподівається на якнайскоріше ухвалення законодавчих актів у галузі реформування збройних сил, які нині знаходяться на розгляді в парламенті. Він

зазначив, що скорочення чисельності збройних сил є важливим елементом реформи, причому уряд зобов'язується виділити ресурси для забезпечення належного соціального захисту звільнених військовослужбовців і що ці ресурси будуть виділені до фактичного скорочення.

Генеральний секретар також висловив співчуття з приводу загибелі людей та матеріальних збитків, завданих внаслідок вибухів на складах боєприпасів у Мелітополі 7 травня ц.р. На думку прем'єр-міністра Януковича, ці трагічні події ще раз підкреслили необхідність невідкладно вжити заходів для утилізації надлишкових боєприпасів в Україні. Він також висловив сподівання, що НАТО підтримає прохання України допомогти у вирішенні цього питання.

Співпраця у галузі озброєнь

31 березня 2004 року у штаб-квартирі НАТО відбулося перше засідання Спільної робочої групи Україна – НАТО з питань озброєнь, яка має на меті підтримувати, наглядати та сприяти розвитку контактів у цій галузі. Ця подія ознаменувала якісно новий крок у розвитку і без того широкомасштабної співпраці між Україною та НАТО у галузі озброєнь.

Члени української делегації та посадовці Управління інвестицій в оборону штаб-квартири НАТО обговорили поточний стан залучення України у заходах співпраці у галузі озброєнь та визначили пріоритети на коротко- та середньотермінову перспективу. На засіданні головували

заступник помічника генерального секретаря НАТО з питань планування у галузі озброєнь, програм та політики адмірал-інспектор Маріо Бартолі та заступник начальника озброєнь Міністерства оборони України генерал-лейтенант Михайло Мітрахович. Серед основних питань, що порушувалися, був технологічний потенціал України у галузі захисту від тероризму. Це також стало темою під час окремої зустрічі з помічником генерального секретаря НАТО з питань інвестицій в оборону маршалом Біллінгслі.

Технічну співпрацю між Україною та НАТО у галузі озброєнь було започатковано близько 10 років тому: після приєднання до програми НАТО «Партнерство заради миру» (ПЗМ) у 1994 році Україна почала брати дедалі активнішу участь у діяльності різних груп з питань озброєнь під егідою Наради національних директорів з питань озброєнь (ННДО) – вищого органу НАТО, який визначає можливості співпраці між окремими країнами НАТО з цілого спектра питань, пов'язаних з придбанням військової техніки, зосереджуючи основну увагу на технічних стандартах. До того ж із підписанням Хартії про Особливе партнерство між Україною та НАТО у 1997 році та створенням Комісії Україна – НАТО було забезпечено політичні рамки для поглиблення та реалізації більш цілеспрямованої технічної співпраці відповідно до потреб та можливостей України, водночас враховуючи пріоритети та вимоги НАТО, що існували на той момент.

Із самого початку першорядною метою співпраці між Україною та НАТО у галузі озброєнь було підвищення рівня сумісності систем озброєнь, зокрема, спираючись на стандарти НАТО – одну з основних настанов, яку розробляють групи з питань озброєнь під егідою ННДО. Серед пріоритетів також обмін технічною інформацією стосовно планування утилізації небезпечних, застарілих або надлишкових боєприпасів, а також стрілецької зброї та легкого озброєння в Україні (щодо останнього нині розглядається можливість реалізації проекту у рамках Цільового фонду ПЗМ, який міг би стати наймасштабнішим проектом демілітаризації такого типу в цілому світі).

Нарешті, у травні 2000 року, виходячи зі спільних цілей та попередніх здобутків, Комісія Україна – НАТО ухвалила рішення офіційно створити Спільну робочу групу з метою подальшого розвитку співпраці між Україною та НАТО у галузі озброєнь. З різних причин, зокрема з огляду на істотну реструктуризацію українських урядових установ, які мали здійснювати керівництво процесом міжнародного співробітництва у галузі озброєнь, ця Група не функціонувала аж до цього року. Втім, у попередній період чільні посадовці регулярно проводили неформальні засідання, присвячені цим питанням, а Україна продовжувала брати активну участь у діяльності груп під егідою ННДО. Починаючи з 1994 року, істотного успіху було досягнуто як у плані змісту, так і якості, що свідчить про готовність України відігравати помітну роль одного з ключових партнерів НАТО у галузі озброєнь та про подальше вдосконалення технічної сумісності військової техніки України та НАТО з метою полегшення участі України у спільних операціях з підтримання миру за участю держав НАТО та країн-партнерів. Спільна робоча група буде ще одним ефективним інструментом для досягнення цієї мети.

У штаб-квартирі НАТО відзначають вступ сімох нових країн.

Сім нових членів НАТО

29 березня ц.р. відбувся п'ятий, наймасштабніший в історії раунд розширення НАТО, внаслідок якого новими членами Альянсу офіційно стали сім країн: Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина та Словенія. Під час спеціальної церемонії у Вашингтоні прем'єр-міністри сімох нових країн вручили свої інструменти про приєднання Держсекретареві США Коліну Пауеллу, оскільки оригінал Північноатлантичного договору зберігається у США. В урочистостях, які проходили у Білому домі від імені Президента США Джорджа Буша, також увзяв участь генеральний секретар НАТО пан Яап де Хооп Схеффер.

Цю історичну подію також відзначили у штаб-квартирі НАТО, з нагоди чого 2 квітня ц.р. було проведено урочисте засідання Північноатлантичної ради та піднято прапори нових країн-членів. Виступаючи перед 26 міністрами НАТО, пан де Хооп Схеффер заявив: «Альянс, який 55 років тому розпочинався з 12 країн-засновниць, нині збільшився рівно удвічі. Що може краще засвідчити привабливість, міць та незмінну цінність трансатлантичного зв'язку? Тепер, коли 26 країн – членів Альянсу готові захищати наші спільні цінності та передати їх наступним поколінням, ми впритул наблизилися до Європи, про яку завжди мріяли: Європи без війн та страху».

Генеральний секретар також зазначив, що нові члени отримали заслужену нагороду за серйозну роботу, яку вони виконали, готуючись до вступу, додавши, що це має слугувати «потужним стимулом» для інших держав, які сподіваються у перспективі також вступити до НАТО.

«Дотримання курсу реформ буде врешті-решт винагороджено, адже двері НАТО залишаються відкритими», – сказав він.

Декларація про боротьбу з тероризмом

2 квітня ц.р. під час неофіційної зустрічі після офіційної церемонії прийому нових членів міністри закордонних справ країн – членів Альянсу виступили із рішучою заявою стосовно боротьби з тероризмом.

Міністри висловили свої глибокі співчуття рідним та близьким жертв страшного теракту 11 березня у Мадриді. Вони обговорили шляхи посилення ролі НАТО у боротьбі з тероризмом та дійшли висновку, що до Стамбульського саміту має бути розроблено програму заходів з метою посилення ролі НАТО у боротьбі з міжнародним тероризмом, яка повинна ґрунтуватися на рішеннях Празького саміту 2002 року.

Серед запланованих заходів: поліпшення обміну розвідувальними даними, вдосконалення процедур надання допомоги з боку НАТО окремим країнам-членам стосовно захисту від терористичних нападів та подолання їх наслідків, участь НАТО у зміцненні заходів безпеки під час окремих масових заходів, таких як чемпіонат з футболу Євро-2004 у Португалії та Олімпійські ігри в Афінах, подальше впровадження військово-морської операції «Ектив ендевор» та вдосконалення потенціалу у галузі захисту від

терористичних нападів, зокрема потенційного застосування терористами літаків цивільної авіації.

Міністри також закликали до поглиблення співпраці у боротьбі з тероризмом з країнами-партнерами та країнами – учасницями Середземноморського діалогу та іншими міжнародними організаціями.

Патрулювання повітряного простору

Відразу ж після вступу сімох нових країн до НАТО на них поширилася система захисту Альянсу. Йдеться про управління повітряним простором країн НАТО, яке включає патрулювання повітряного простору, управління повітряним рухом, спостереження за допомогою РЛС та розпізнавання, а також, у разі потреби, розгортання літаків-перехоплювачів з метою надання допомоги літакам в аварійному стані або проведення візуального розпізнавання невідомих літаків.

Троє нових членів – Болгарія, Румунія та Словаччина – мають власну систему протиповітряної оборони і продовжуватимуть здійснювати контроль повітряного простору своїми силами. Четверо інших країн-членів не забезпечені належними ресурсами, отже інші країни НАТО допомагатимуть їм здійснювати цю функцію на такому ж рівні, як і для решти держав Альянсу.

© Belgian Defence-Comopsair

З кінця березня ц.р. чотири бельгійських літаки «F-16» були відправлені до Литви для патрулювання повітряного простору трьох балтійських держав – нових країн – членів Альянсу на основі тримісячної ротації.

Сутички у Косові

Коли у Косові виникли міжетнічні сутички, спровоковані албанськими екстремістами, НАТО відреагувало на ситуацію миттєво. Внаслідок сутичок загинуло 28 осіб, понад 900 було поранено та майже 3000 осіб – переважно сербів – були змушені залишити свої домівки. Сили КФОР негайно отримали підкріплення з числа оперативного та стратегічного резервів, і було вжито рішучих дій для відновлення стабільності та забезпечення захисту громадян попри їхню етнічну належність.

Північноатлантична рада одностайно засудила спалахи насильства та закликала регіональних лідерів вжити конкретних дій для відновлення миру і безпеки, а також звернулася до засобів масової інформації із закликом уникати коментарів, які розпалювали б міжетнічну ворожнечу. 22 березня ц.р. генеральний секретар НАТО пан Яап де Хооп Схеффер у супроводі чинного головуєчого Організації з безпеки та співробітництва в Європі міністра закордонних справ Болгарії Соломона Пассі відвідав Косово з метою обговорення ситуації із Спеціальним представником ООН Гаррі Голкері та командувачем силами КФОР генералом Каммергоффом. Під час зустрічей з місцевими лідерами він твердо заявив, що насильство є неприйнятним і не може бути використане як засіб досягнення албанською більшістю політичних цілей. Генеральний секретар також зустрівся з представниками сербського населення, які були внутрішньо переміщені й перебували під захистом особового складу КФОР. Повернувшись до штаб-квартири наступного дня, він мав нагоду обговорити ситуацію з прем'єр-міністром Сербії Воїславом Коштуніцею.

Уже до початку квітня ситуація у галузі безпеки, що склалася у Косові, була спокійною, хоч і дещо нестабільною, а у таборах залишалося лише кілька переміщених осіб. Втім, нещодавні спалахи насильства засвідчили, що в краї все ще існують істотні проблеми і що подальша активна участь НАТО у його долі є необхідною. Випадки насильства істотно підірвали прогрес, якого останнім часом було досягнуто у Косові стосовно виконання стандартів світової спільноти, а також перспектив започаткування політичного діалогу між Белградом та Приштиною.

Стамбульський саміт

28 та 29 червня 2004 року у Стамбулі (Туреччина) відбувся саміт НАТО на рівні глав держав та урядів країн – членів Альянсу який засвідчив, наскільки нове НАТО готове будувати безпеку у XXI столітті, застосовуючи нові методи та охоплюючи нові регіони.

Одним з таких нових регіонів є Ірак. Лідери країн – членів Альянсу погодилися надати допомогу урядові Іраку щодо підготовки особового складу сил безпеки. «Навчаючи особовий склад сил безпеки Іраку, ми допоможемо у розвитку структур національної безпеки країни і таким чином наблизимо той день, коли присутність іноземних військ перестане бути необхідною. Це наша спільна мета», – заявив генеральний секретар НАТО.

Саміт засвідчив, яким чином НАТО здатне поширювати безпеку, а саме: трьома способами – проведення операцій в Афганістані, на Балканах та у Середземному морі, модернізація структури збройних сил та їхньої здатності оперативно розгортатися для проведення місій у віддалених районах, а також зміцнення відносин з країнами-партнерами.

Щодо історичних кроків, під час Стамбульського саміту було ухвалено рішення про розширення операції НАТО на території Афганістану з тим, щоб країни НАТО були в змозі відіграти істотну роль у забезпеченні проведення виборів, які заплановано на вересень цього року. З огляду на успіх, якого було досягнуто у плані зміцнення миру і стабільності у Боснії та Герцеговині завдяки активній та плідній участі НАТО та країн-партнерів протягом ось уже майже десятиліття, було також ухвалено рішення припинити операцію сил СФОР до кінця 2004 року.

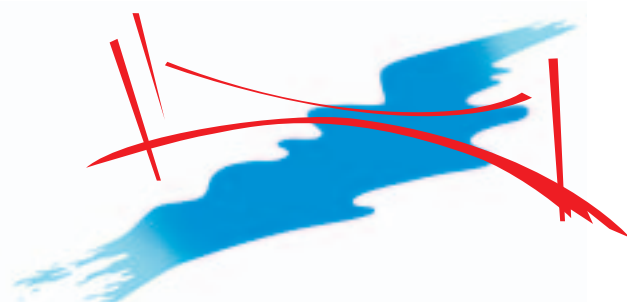
Стамбульська зустріч також продемонструвала, що ініціативи у галузі військової трансформації, що їх було введено в дію під час Празького саміту 2002 року, почали приносити свої плоди: вже діють Сили швидкого реагування НАТО, поліпшився потенціал у галузі повітряних та морських стратегічних перевезень, розробляються заходи стосовно протиракетної оборони на театрі бойових

дій та у галузі боротьби з тероризмом, а новий батальйон захисту від хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї став цілком боєздатним.

Коли йдеться про партнерські відносини, було вжито кроків для поглиблення співпраці з країнами-партнерами, зокрема у галузі оборонної реформи, а також вироблення більш цілеспрямованого підходу до розвитку регіонального співробітництва на Кавказі та у Центральній Азії. НАТО також намагатиметься досягти більш високого рівня співпраці з країнами – учасницями Середземноморського діалогу, особливо з огляду на те, що останнім часом активізувалася практична співпраця у галузі боротьби з тероризмом. До того ж розглядається можливість розпочати формальний діалог з країнами у більш широкому регіоні, про що оголошено під час саміту.

У Стамбулі також відбулося засідання 46 держав – учасниць Ради євроатлантичного партнерства та Комісії Україна – НАТО на рівні глав держав та урядів і засідання Ради Росія – НАТО на рівні міністрів закордонних справ.

(Підсумки Стамбульського саміту будуть докладніше висвітлені у наступному випуску «Новин НАТО», який має вийти у вересні цього року).

Детальний опис механізмів роботи НАТО та процедур вироблення політики з основних питань діяльності Альянсу.

Дебати «за» і «проти» щодо різних варіантів гарантування євроатлантичної безпеки: погляд зсередини на стратегічні питання, що стоять перед НАТО сьогодні, та питання безпеки, що безпосередньо впливають на життя громадян наших країн сьогодні і завтра.

З метою висвітлення найбільш актуальних питань діяльності Альянсу розпочато випуск нової серії публікацій «Брифінги НАТО». Українською мовою перекладено брифінги щодо операції НАТО в Афганістані, ролі НАТО у галузі врегулювання криз і боротьби з тероризмом на морі та про Сили реагування НАТО.

«Хроніка НАТО» (NATO Update) – це щотижневий електронний видання, яке публікується на веб-сторінці НАТО і має на меті у стислому вигляді висвітлювати події та заходи, що відбуваються в НАТО.

Українську версію ви можете знайти за адресою:
<http://www.nato.int/docu/update/index.htm>

«Новини НАТО» – щоквартальне видання, яке має на меті висвітлювати перебіг співробітництва між Україною та НАТО паралельно з актуальними темами НАТО. Статті, що тут друкуються, не обов'язково представляють офіційну позицію або політику НАТО загалом чи урядів окремих країн-членів.

Редактор Вікі Нільсен, факс: + 32 2 707 4579

Видається Відділом громадської дипломатії штаб-квартири НАТО В-1110, Брюссель, Бельгія.

© НАТО